

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(10:de årg.)

Stockholm 1915, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 2
Februari

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Ansvarig utgivare:
ANNA LINDHAGEN.
Vik. redaktör:
JULIA STRÖM-OLSSON.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1915

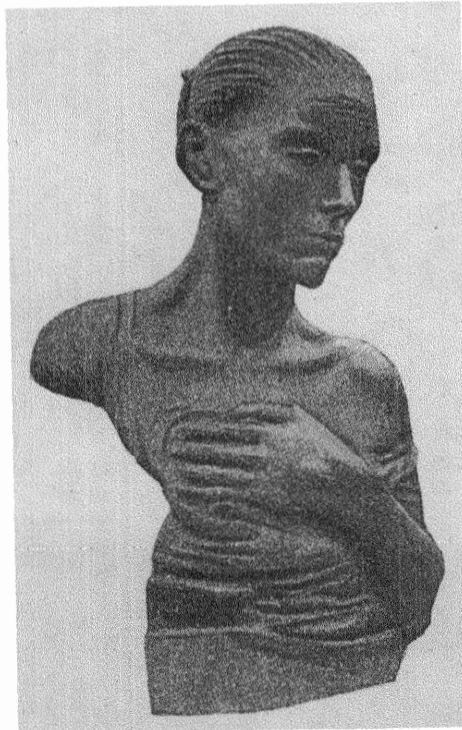
Remissdebatten i fågelperspektiv.

Av årets remissdebatt hade man ju inte väntat sig något sensationellt. Ingen blev därför besviken över att det ej heller blev något särskilt. Partiledarna voro uppe så där i förbigående — med undantag för hr Trygger i första kammaren, som där öppnade debatten.

För våra läsarinnor har väl emellertid den debatt, som av partivän Christierson från Hälsingborg inleddes i *livsmedelsfrågan* f. n. det största intresset. Ty att det råder dyrtid i landet är sedan lång tid tillbaka ingen arbetarehustru okunnig om. Om de yttersta orsakerna till denna dyrtid svävar ju ingen i okunnighet, så ej heller hr Christierson, men han ansåg starka skäl tala för att rikta en anklagelse mot vår nu sittande regerings närmast i denna sak ansvariga för att ej allt som kunnat göras i förebyggande syfte blivit gjort.

En synnerligen sjuk punkt härvidlag var den i höstas försummade importen av brödsäd. Hr C. påpekade, att denna underlåtenhetssynd kan få de beklagligaste konsekvenser för vårt land och uttalade som sin åsikt, att ett lands självständighetsförklaring kunde bli nog så tvivelaktig, om det inte först hade väl sört för sitt folks materiella tillgodoseende.

Jordbruksministern svarade på de svåra anklagelserna i ett sympatiskt anförande, erkännande och livligt beklagande dyrtiden, men försvarande sig med siffror, ganska talande för all del, att vi dock

Méunier: ARBETARHUSTRU.

hade det bättre ställt än de övriga skandinaviska länderna och bättre än Tyskland, naturligtvis.

Statistik och jämförelser kan ju för en minister — eller ministär — vara gott att ha i nödens stund, men för det fattiga, halvsvältande folket är det klen både tröst och kost att ta till — i nödens stund. I den hårda tid, som är

över oss och som nu och alltid övervägande drabbar *folket*, är det verkligen ganska olämpligt för ett lands regering att ådraga sig detta folks bitterhet genom att falla undan för det storkapitalistiska privatintresset. Visserligen äro vi ju vana vid sådant — i vanliga fall. Det är bara det, att de finnas, som tycka, att förhållandena nu äro ovanliga — ovanligt svåra — och att då också det rent av omöjliga skulle kunna anses möjligt, nämligen att en högerregering skulle i första hand se till folkets bästa. I synnerhet då det gäller en regering, som sitter kvar endast på grund av de säregna förhållanden som råda.

En annan synd, eller rättare i detta fall dumhet, som regeringen förenat med sin æra, var utvisningen av vår ryska partivän fru Kollontay. Här var hr Lindhagen anklagaren. Civilministerns svar och försvar, om det nu kan kallas så, var sorgligt fattigt på bärande argument för utvisningens nödvändighet. Hr Z. Höglund, som ju »debuterade» i remissdebatten, påvisade också detta. Likaså satte hr Branting civilministern ordentligt på skampålen genom att fastslå, att denna för vårt land så skamliga utvisning ytterst icensatts av Nya Dagligt Allehandas ökände Bon Soir. Vid denna passus i hr Brantings anförande ryckte det till i hr civilministern och han kastade pennan, han höll i handen med en nervös rörelse ifrån sig. Ja de

Krigets vara eller icke vara.

Krigets tunga, dödsbådande röda moln hopa sig allt tätare och tätare, vältra sig allt högre och högre upp mot skyn, döljande länders och rikens horisonter, överskuggande till sist en hel värld, med sin ohyggliga, förpestade, atmosfär, tillintetgörande allt människornas hopp, mod och mänsklighetens livskraft till en bättre jordisk tillvaro. Snart tyckas de för alltid bortskymma allt förstånd, all humanitets, all kulturens andliga solljus, slutande oss än mer och mer inne i ett själarnas ogenomtänliga mörker, där blott de onda makter härja, som av intet och ingen synas kunna besvärjas, endast av sin egen styrkas kraft bliva omintetgjorda. Men vad väntar och återstår dig väl då en gång, du kommande släkte? Och skall du männe sedan någonsin mer förmå frigöra dig från all din olyckas givare, detta ditt hemiska arv av blodsskuld, samvetets mörker och viljans förvildning? Kanske, kanske icke!

Och inför allt detta, inför detta fasans skådespel, skola väl vi, som nu leva, alltid stå lika hjälplösa, skådande med hjärtat hopsnört av ångest mot ett fredens lycksaliga fjärran vi aldrig tro oss kunna hinna.

Hjälplösa! Vilket bedrövelsens ord! Hjälplös inför det egna väsendets djupaste moraliska förnedring blir människan (kulturens människa!) till offer för ondskan i sitt eget hjärta. — Men kan då intet göras, kunna ej, trots allt, makter väckas till liv i oss själva, makter, starkare än dem, som nu föra sitt vidriga spel? Vem vill ge oss ett svar? — Du svarar mig: ingen! Ty allt som göras kan för Fredens helgade sak, är ju försökt, försökt, men — förgäves! — Men nej, allt är dock måhända ej ännu försökt; ännu icke allt vad göras kan gjort! Kanske det bästa ändock till sist står oss åter.

Kvinna, du som vi tro bär Fredens, Godhetens och Kärlekens insegel i ditt hjärta (ty icke drömmer du väl drömmen om makt och välde en gång då, när människans släkten äro borta, ditt eget är allenarådande på jorden), har du väl ännu givit ditt största offer på fredens, på människokärlekens altare? Har du väl ännu brukat den skönaste styrkan hos ditt väsen, den med det magiska namnet: kärlekens makt? Ty

är förklarligt, om det kändes otrevligt att vara ute och åka i *det* sällskapet!

Hr Branting beklagade vidare, att civilministern gått till försvar av en handling, som *inte kunde* försvaras. För vår del kunna vi heller icke annat än instämmande upprepa Social-Demokratens ord, att denna utvisning är och förblir en för vårt land skamlig handling.

J. S.

är ej kärleken, då den är sann, inbegreppet av allt vårt inres eviga okuvliga längtan efter det som ädelt och upphöjt är i världen? Icke skall du då väl mer, icke kan du då väl mer giva ditt hjärtas hela kärlek, din kropps renhet till spillo i den mans händer, som i sin onskas våld ville och kunde bära hand mot livet självt; icke skulle du väl då, du, det ofödda släktets korade beskyddarinna vilja giva ditt barn detta hemiska arv, varom vi här ovan talat? Vi tager du då (i kärlekens namn!) ännu din hand vid de sårade på slagfältets blodbesudlade tegar, som ville du därmed, dig själv ovetande, skänka ett falskt sken av berättigad handling åt det, som i n g e t a n n a t ä r, i n g e t a n n a t b l i r än mord och åter mord. Och såge du djupare in i tingens väsen, visst skulle du då finna huru föga du med allt detta tjänste kärlekens, det godas stora sak här på jorden. Ty bättre än hela är väl att icke slå, bättre det goda i gärning befästa än att det onda med tjänster bestå. Och veta icke, tror du, männen i ledet vad de gå till mötes där borta? Är icke utgången av detta deras ohyggliga företag, vad dem själva beträffar, på förhand känd av dem alla? Rymmer då männe stridernas dödsfält, om än aldrig så fasansfullt i sig självt och djupare sett (där ej kampen blott varit till självförsvar) något av den verkliga olyckans oförskyllda tragik, värd vårt hjärtas hela medlidande och barmhärtighet? — Vore det icke för mer, o ä n d l i g t m y c k e t f ö r mer, sannare och mänsklighetssjälens förädlade att i kärlekens namn ropa ut ett över hela den civiliserade världen ekande nej och åter nej, vi kvinnor kunna icke mer, förmå ej längre att bistå eder, I män, i detta edert vederstyggliga värv. Vi bäva inför blotta tanken att i kärlekens rena namn tjäna de makter som en gång i tider som komma skola gå igen, hämnande, straffande, bringande olyckor och lidanden över oskyldiga.

Och, I kvinnor, vad kunde icke följa av denna eder offerhandling (ty som ett självförnekelsens offer kunde den väl kännas för mången av eder), kanske kunde den bliva till en världs befriande sådan; en befriare ur förbannelsens trälldom. — I saknad av edert hjärtas sympati, I kvinnor, utan hopp och mod, av lyckan i eder famn (ty I veten väl att detta ingenting mindre betyder?), utan edert alltid så självskrivna bistånd i förtvivlans och smärtans svåra stunder när vapnet fyllt den lägsta av alla plikter, dess hämnd gått ut över bäraren själv, inför detta och den mäktiga betydelsen häruti skulle väl mannen, ehvad han än är och finnes inom kulturens ramar, kunna förbliva oberörd? Skulle ej i stället strömningar och krafter kanske vakna till liv inom hans psyke, makter, i sina verkningar övergående dessas, som nu så ofta, alltför ofta, fälla ut-

slaget i världens och händelsernas gång. Skulle han ändå ej nu männe vakna till besinning, räddningen därmed bliva en möjlighet? Ty ur besinningen skulle födas tankar, ur tanken tvivlet, tvivlet om värdet i sista hand av detta höga spel, där insatsen är liv och lycka, vinsten dess förlust. Tvivlet ställa fram frågor, renande, styrkande frågor, frågor, som hittills endast och allenast varit svar. Måhända skulle då hans sinnen ej mer så lätt som nu omtöcknas av det lönliga, samvetsförlamande giftet i otal av satser som lyda: "hela vårt näringsliv, vår världshandel, vårt inflytande på världsmarknaden är hotat", "vår ställning som oberoende stat redo att omintetgöras", — "en ny utvecklingslinje öppnas för civilisationen", — "en värdigare framtid för vår ras", en — — —, en — — —. Kanske skulle detta renande tvivel, ständigt med tanken på insatsen han måst göra, bringa honom att åter och åter allvarligen begrunda om verkligen det som en gång tillspillogivits någonsin mer kan stå oss till buds, och, om detta undret skedde, det nya byggdes upp av det sammanstörtades ruiner, vi människor också den dagen ägde mer, eller ens lika mycket, av materiella resurser, av intellektuell-moralisk styrka att som nationer eller individer ernå välståndets Kanaan. Och om, trots allt, så ändå vore fallet, var stiga väl ur slagfältets tysta skördar de nya härar, som till den tiden randas skulle värna den stat som ej längre i realiteten funnes? — Vad bätar väl männe för ett folk den export som täckes av import? Vartill överhuvud en vinst (köpt för detta pris!), med vilken ett lands egna outnyttjade naturvärden än dyrare måste återköpas? Ändras icke med det ena också det andra? Är ej det vissa bättre än det stora ovissa? Finnes det ej hopp så länge det finnes liv (men heller icke längre)? — Kanske sedan att vapnen åtminstone då först tagas fram, när egna gränser hotade att suddas ut (dessa kartans röda streck tecknade med blod), först då när vårt och de våras liv och egendom (vad landsmän vi än voro) för allom och envar tydligt och klart stodo på spel. Ja, först då! Till blott ett av naturens allra enklaste lagar dikterat självförsvar alltså, och slutsatsen härav bliver: där ingen anfaller där skall ej heller — — —.

Alltså i kvinnor, bor i edra hjärtan den sanna kärleken, inbegreppet av allt det goda och rättfärdiga i världen, det stora verket väntar eder då.

F r. A—t.

Arbetarekvinnor!

Skaffen eder kommunal rösträtt och valbarhet genom att deklarerat under februari för eder inkomst 1914!

Tobaksarbetarnas arbetslöshet och hjälparbetet.

Av Anna Lindhagen.

Med tobaksarbetarnas ställning nu är det en särskild svårighet på grund av övergångstiden tills staten skall övertaga tobaksindustrin. Därför har man i Stockholm upprättat en särskild hjälpbyrå för tobaksarbetarna och i nämnden sitta personer, som hava med industrin att skaffa, såsom en arbetsgivare, en verkställare, förtroendemannen Kindstrand och tobaksarbeterskan Alina Jägerstedt. Arbetslöshetsunderstödet utgår emellertid efter samma grunder som för övriga arbetslösa. Det gives dock högsta belopp, som av det officiella arbetslöshetsunderstödet kan ges, nämligen 80 öre för ensam person och kr. 1:35 för makar pr dag.

Det är minsann icke mycket att er- hålla kr. 5:60 i veckan, men alla er- känna ju dock att det är bättre än in- tet. Dessutom har trusten bestått middagsmål.

* * *

Ett samtal med en tobaksarbeterska.

Jag känner sedan några år en änka, som kunnat förtjäna sina 18 à 19 kr. i veckan och på så sätt någorlunda skapligt kunnat försörja sin familj. Hon säger för sin del att hon anser att trusten varit human. Den delade också ut en liten julpenning, 10 kr. till familj och 5 kr. till ensam, utom ovan nämnda middagar, till vilka de även fått taga med sig barn. Men däremot själva sakförhållandet att nu under en längre tid ha haft halv arbetsförtjänst och fr. o. m. nästa månad stå utan arbete (hon har ändå hört till dem som fått behålla arbetet så länge som möjligt) och nu få lov att reda sig på arbetslöshetsunderstödet — det kan ju inte precis göra en människa glad, isynnerhet som skattesedlarna komma lika regelbundet som i de goda dagarna. Men modet höll hon bra uppe i alla fall. Och det gjorde de i allmänhet, sade hon.

Men en sak medförde ju ångslan. Det var ovissheten om, vilka som skulle få komma tillbaka i yrket under de nya förhållandena. För en del unga flickor kanske det är osäkert, ävenså för de äldre.* Hon, min sagesman, hade likväl gott hopp att komma in, som hade arbetat i yrket i 38 år. "Men då är hon väl för gammal?" kanske någon frågar. Nej, hon är i sina bästa år, endast 48 år. Ty när man börjar vid 10 år, så kan man ha varit med i ett yrke 38 år när man är 48.

* Förtroendemannen ser ganska ljusst på utsikterna för tobaksarbetarna att få komma tillbaka i yrket i ungefär samma utsträckning som förut.

Kvinnlig arbetslöshetsinspektör.

CLARA BLACK.

Bilden här ovan visar oss en ung danska, fröken Clara Black, som nyligen utnämns till danska statens arbetslöshetsinspektör.

Fröken Black är född i Horsens, kom som student till Köpenhamn och tog ekonomisk-statistisk examen.

På arbetslöshetsförsäkringens område är hon erkänd som en auktoritet och har ofta på kongresser, även i utlandet, hållit föredrag i sitt ämne.

Det är, enligt »Politiken», företa gången en dansk kvinna när en chefsbefattning inom den sociala administrationen.

Hon gruvade sig dock för att av understödet få ut så litet kontant och den största delen i matanvisningar. Hon ansåg nämligen, att så som hon var van att köpa upp, skulle hon få mera genom att betala kontant själv. Och det har hon naturligtvis alldeles rätt i, hon, som är en utmärkt förständig och god husmor. Hon vet var hon får allting billigast, på torget och i olika affärer, eller i sin kooperativa affär. Men nu blir hon bunden vid en viss affär, där visserligen priserna äro kontrollerade och intet uppskörtningssystem får förekomma, men där man likväl icke kan räkna ut det lika så sparsamt som hon kan det, om hon får köpa på torget ibland.

Från deras synpunkt som ordnat hjälpverksamheten är detta ett mycket svårt problem att lösa, ty de kunna icke ge anvisningar på olika varor i olika affärer, och emedan anvisningssystemet anses nödvändigt för att vara säkert att understödet blivit väl använt.*

* På tal om detta må här påvisas att om man än kan draga fram skäl som kunna tala emot anvisningssystemet, så är däremot det påståendet som förekommit i Soc.-Dem., att Kvinnornas uppstånds livsmedelsdepå i Stockholm skulle innebära något uppskörtningssystem, obefogat. Genom att obetalade krafter användas där kan ju tvärtom uppkommande vinst återgå till hjälpbyråerna. Man försöker så vitt möjligt hålla gängse priser. Skulle någon vara undantagsvis bliva utlämnad till högre pris, så är detta tydligen, på grund av hela den anda, som inom depån är rådande, beroende på ett misstag som rättas gärna och beror däremot icke på någon tendens att vilja uppskörtla.

Hur tycker ni att det skulle vara ställt då? frågade jag. Jo, man skulle få allt kontant, men nästa gång när man hämtade understödet genom kvitto uppvisa att viss del därav blivit använt till matvaror. Ja, detta kan ju vara något för de ordnande att tänka på till nästa gång.

Till sist framhöll hon också, att förordningen att erhålla fattigunderstöd skulle förhindra erhållandet av arbetslöshetsunderstöd innebär bra märkvärdiga konsekvenser.

Instämnes häri till fullo. En änka eller ogift kvinna, som har flera barn och därför haft fattigvård som tillägg till sin veckopenning, hon står nu helt hänvisad till fattigvården, d. v. s. får behålla sina 15 kr. i månaden eller kanske får tillagt en femma. Enkel aritmetik är det, att fattigvården då i månaden blir mindre för henne än arbetslöshetsunderstödet! Förtroendemannen Kindstrand skall också försöka få ändring härutinnan.

* * *

Arbete åt en del arbetslösa tobaksarbeterskor. Här i Stockholm har av K. F. U. K., som f. ö. redan genom matlagningskurser är arbetslösa kvinnor till stor nytta, anordnats en påsfabrik. Den förestås av fröken Murray, som i 25 år varit slöjdinspektris i Amerika. Där tillverkas många praktiska ting, såsom kartonger i olika storlekar, vattentäta bägare, ställ för böcker och brev, koklådor etc. Där förtjäna arbeterskorna 6 kr. samt få frukost och middag. Och för dem som fått detta arbete ger ju detta mer än arbetslöshetsunderstödet samt är framförallt mer tillfredsställande.

Även på annat sätt är föreningen K. F. U. K. trevligt omtänksam. Den har nämligen igångsatt en avgiftsfri gymnastikkurs för alla arbetslösa industriarbeterskor och föreningen har själv anskaffat gymnastikdräkter.

Namn att nämna från denna verksamhet äro, utom fabriken föreståndarinna, fru Agnes Ingelman och fröken Alma Bauer.

Ännu en fabrik för att giva arbete åt arbetslösa kvinnor är under bildning i Stockholm. Kvinnornas uppstånds livsmedels- och arbetslöshetskommitté — medlemmar: Esaline Boheman, Kerstin Hesselgren, Maria Aspman, Gerda Meyerson, Alma Bauer och Lilly Arfvedson — ämnar till sin föregående verksamhet även lägga igångsättandet av en syfabrik. Här skall givas arbete åt c:a 30 inom fabriken och åt hemarbeterskor i den mån beställningar inflyta. Denna fabrik får fri lokal av Stockholms stad samt ett visst garantibelopp av de 5,000 kr., som fru Emilia Broomé väckte motion om i stadsfullmäktige för anslag åt igångsättande av arbete åt arbetslösa. Såsom medlem av statens arbetslöshetskommitté har fru Broomé dessutom

Det har åter kommit underrättelse från de engelska kvinnorna genom deras organ "Arbetarkvinnan".

Där förekomma flera artiklar av stort intresse. Först läses de tyska socialistiska kvinnornas svar på Kvinnornas internationella råds manifest, som förut varit publicerat i Morgonbris och översänts genom de soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse till Tyskland. Det inledes med följande ord:

"Kära kamrater! Edert budskap om tro och vänskap har nått Tyskland genom den vänliga förmedlingen av vännerna i Holland, Norge och Sverge. Vi tacka nu Er och dem av allt vårt hjärta för detta utomordentliga prov på internationell socialistisk solidaritet. Kvinnliga partikamrater från alla länder tacka Eder, särskilt de i kriget inblandade nationerna och icke minst de tyska socialdemokraterna."

Nästa artikel handlar om "Kvinnan och freden". Där omtalas att "Arbetarkvinnornas förbund" ej kommer att avhålla sitt årliga januarimöte, men kommittén har uttalat den önskan att varje distrikt för sig må samlas och det viktigaste diskussionsämnet blir då den blivande världsfreden och på vilka grunder den skall byggas.

Åt Klara Zetkin ägnas en skildring, där det heter bl. a.: "När freden är sluten och kriget är över och vi kunna återgå till uppbyggandet av arbetarnas international, då skall icke liten ära skördas av kvinnorna, särskilt Klara Zetkin, som oaktat de svåra förhållanden, under vilka hon levt, förmått hålla den internationella vänskapen vid makt.

Vidare förekommer en orienterande utläggning om de olika understöd, som utdelas till dem, vilkas försörjare äro i kriget eller som fallit i kriget. I stort sett uttala de sitt gillande av de åtgärder, som vidtagits, men framhålla även såsom sin åsikt att arbetarkvinnornas synpunkter kunde fått göra sig mera gällande.

haft tillfälle att verka för lindrandet av arbetslösheten.

* * *

Ja, mycket göres både av de lyckligare lottade och från arbetarkvinnornas egna leder för att lindra missförhållandenas verkningar. Men själva missförhållandena — arbetslöshet, dåligt betalt arbete, dyra levnadsomkostnader — finnas kvar att strida mot på liv och död.

AMANDA OLSSON.

RUTH ÖHMAN.

Kvinnorna inom Sv. Bageri- och Konditoriindustriarbetareförbundet.

Sv. Bageri- och Konditoriindustriarbetareförbundet omfattar, liksom en del andra förbund, icke blott de inom bagerierna direkt sysselsatta, utan även arbetare och arbeterskor inom närbesläktade arbetsområden. Sålunda kan såväl karamell- som chokolad- och kexfabrikernas personal ansluta sig till förbundet. Men här, liksom i många andra förbund, är det de egentliga yrkesarbetarna, manliga och kvinnliga, som utgöra den stabila medlemsstocken. Detta framgår också med all tydlighet, då man jämför bageriarbetarkvinnornas löner med deras kvinnliga kamraters inom karamellfabrikerna. Vi veta med bestämdhet, att på karamellfabrikerna betalas arbetarkvinnorna med en veckoavlöning av ned till 9 kr., medan däremot bageriarbetarkvinnornas lägsta avlöning är 19 kr. pr vecka. Det bör tilläggas, att det icke är nybörjarna eller det obetydligaste arbetet på karamellfabrikerna, som betalas med 9 kr. pr vecka.

Angående organisationsarbetet bland dessa kategorier, så har ett drygt arbete och stora omkostnader blivit av förbundet nedlagda för att få dessa kvinnor förstående, men är nog ännu den största delen stående utanför fackföreningsrörelsen.

De som även äro en black om foten ifråga om organisationen äro hembageriarbetarkvinnorna — dessa trälinnor kan man säga. Hos dem existerar fortfarande kost- och logisystemet med en mindre månadspenning som lön för mödan. Arbetstiden har där inga bestämda gränser och nattarbetet florerar obegränsat bland dessa kvinnor. Det är nämligen så med den märkvärdiga lagen om förbud mot kvinnors nattarbete, att det är inte alls säkert den verkar där den behövs. Hembagerierna ha alltid under 10 arbetare, så att de beröras ej av lagen.

Inom de »verkliga» bagerierna stå kvinnorna oftast med i samma organisation som männen och kämpa samman med dem vid lönerörelserna. Det är huvud-

sakligast vid limp-, kak- och spisbrödsbagerierna som kvinnorna arbeta. Där har också bagerihanteringen i ganska stor omfattning nått industriell utveckling, varför arbetet rätt mycket underlättas med maskinella anordningar.

I Stockholm ha bageriarbetarkvinnorna sin egen avdelning. Den bildades i början av nov. 1898, ingick omedelbart i förbundet och fick samma månad sin första prislista godkänd. Avdelningen har genomfört inalles 5 lönerörelser, två med strejk, därav den ena, 1909, med fullständig seger för kvinnorna. Deltog 1909 i storstrejken och var med i lockouten 1912. Den striden var rätt segsliden och sattes då kvinnornas solidaritet på hårt prov. De gingo dock ur densamma i stort sett som goda och uthålliga kämpar. Medlemsantalet var sålunda före storstrejken omkring 250; f. n. är det omkring 100. Denna minskning har uppstått därigenom, att Schröders, Bergmans och Öhmanska bagerierna drivas med under 1909—1912 intagna strejkbryterskor. De fördelar kvinnorna genom sin organisation, direkt sett, kunnat ernå ha varit omkring 9 kr. förhöjning å veckolönerna, arbetstiden förkortad och en del hygieniska krav beviljade.

Kvinnorna, liksom männen inom facket, ha en arbetsbyrå i Stockholm för de organiserade. Före 1909 understöddes denna såväl av arbetsgivarna som arbetarkvinnorna, men nu ensamt av den kvinnliga fackföreningen.

Arbetsbyrån förestås av en av de yngre medlemmarna, Ruth Öhman. Bland de organiserade arbetarkvinnorna är arbetslösheten av mycket ringa omfattning, som väl är, men dit hitta rätt många av de oorganiserade. »Arbetsbyrån vilja de kännas vid, men icke fackföreningen», säger Ruth Öhman litet sarkastiskt. Jo, jo. De direkta fördelar, organisationen skapar, vilja nog många åtnjuta, men själva stå med i breschen är det tyvärr inte alla som vilja. Här låta tankarna lätt förirra sig i det blå, då man börjar

Levnadsvishet.

Den är den mäktigaste, som har makt över sig själv. *Seneca.*

»Storhet» är att taga livet sådant det är och vandra ärligt genom detsamma. *Olive Schreiner.*

Endast den, som ger, äger något. *Ellen Key.*

Det är ingenting som är så uppfriskande för själen som en god handling. *Kjellgren.*

Man är lycklig eller olycklig över en del saker, som icke märkas, som man aldrig säger och som man icke kan säga. *Chamfort.*

Ingen kommer långt i andliga erfarenheter innan han lidit mycket. *Spurgeon.*

Vår högsta ära ligger icke uti att aldrig falla, men uti att resa oss varje gång vi falla. *Confucius.*

Upphöjda själar känna behov av att beundra, liksom låga själar av att förakta. *Puck Munthe.*

Utan humor blir egentligen den mest begåvade människa i längden enformig. *G. av Geijerstam.*

fundera över hur det skulle se ut om alla, alla vore stolta, målmedvetna och vidsynta arbeterskor. Och så kommer man att tänka på den och den energiska och för sina kamrater offervilliga arbeterskan, som arbetat och trott så mycket.

Amalia Jansson är ett sådant namn. Hon har varit med från avdelningens startande och varit dess kassör hela tiden, ett arbete som varit ansvarsfullt och maktpåliggande och som hon utfört utan någon som helst ersättning. För några år sedan lämnade hon denna post och *Amanda Olsson* har tagit vid.

Många fler kvinnor skulle vi vilja nämna, både från landsorten och Stockholm, vilka utträttat mycket för organisationen och som kunna vara ett gott föredöme för andra.

Vi vilja nu blott till sist uppmana alla kvinnor att låta sig riktigt ingjutas av organisationsidéen. Tiderna äro prövande för arbetareklassen, svårare stunda och svårast drabba de oss om vi ej känna solidaritetens bud. Därför må det bli allas vår plikt att upplysa våra medsystrar, att med samarbete och samhörighetskänsla kunna vi nu avvärja mycket ont, och vid morgondagens gryning, då vi åter våga tro på en uppbyggandets tid, kunna vi vara med och skapa människovärdiga förhållanden för oss alla. Första och sista budet för oss arbeterskor måste nu vara: Med i organisationen — den fackliga och politiska!

Signe Svensson.

”För fred och folkförbrödring.”

Av Maria Larsen.

När Titanic gick under, väckte denna jätteolycka ett skri av fasa över hela världen och dess dödshymn ”Nearer my Good to Thee” sjöngs av alla nationer. Då omkommo omkring 800 människor. I nuvarande krig kan man räkna dem i 100,000-tal och endast i slaget vid de Masuriska sjöarna dödades 15,000 ryssar och drunknade 15,000 i kärren eller irrade omkring i ödemarken, lidande hungerns alla kval. En krigskorrespondent skriver därom: ”Framför de flyktande, längst bort från tyskarna, befann sig en artilleriavdelning. Det bar av i vild flykt ut i träsket, som såg helt ofarligt ut, betäckt som det var av ett cirka 1 fot tjockt lager av fast massa. Kanoner och hästar sjönko och försvunno. Lyckligt för dem, som kommo först! De fingo en icke alltför lång och kvalfull död. Nya massor stormade fram över dem; de märkte faran och försökte rädda sig, men för sent. Flyende kavalleri drev dem ut i bottenlöst moras. I fyra, fem lager lågo de ovanpå varandra, människor och djur och kanoner om varandra. Till slut kommo de förföljande tyskarna fram till brädden och ställde upp sina maskingevär. Nu började den förfärligaste slaktningen av dessa tusenden, som till större delen blott hade huvudet och kroppens överdel stickande upp ur träsket. — En tysk dam, som hade gömt sig i en källare till ett hus icke långt därifrån, berättade, att hon var nära att bli vanvettig blott av att lyssna till de förtvivlade skriken från människor och djur, som kämpade sin döds kamp ute i träsket. En sjukvårdssoldat, som stått och betraktat denna gräsliga händelse, svarade, då hon frågade, huru han stod ut med att se på något dylikt: ”Det var en sann fröjd, en njutning utan like var gång jag såg en avdelning ryssar försvinna i träsket. De äro fiender. Krig är krig.” Men icke alla äro så förhärdade. Många bland såväl officerare som manskap ha fått en själslig knäck för livet inför de rysliga scenerna.

Nu är det stilla i de masuriska träsket, men tyskarna äro icke färdiga med dem ännu. Vilken källa till sjukdom och elände äro icke dessa trettiotusen döda i stillastående vatten! Redan nu lär stanken kännas på flera kilometers avstånd. Det är som om en Nemesis vakade att med farsot och pest hämnas på segraren. Över de i kriget döda stämmer icke en medkännande mänsklighet upp någon dödshymn, blott korpar och asfåglar skria och jubla i detta överflöd på föda.

Det är det moderna krigets psykologi, som jag funnit den hos en del författare, jag skulle vilja klargöra för mina läsare.

Först detta i ovan anförda citat, sjukvårdssoldatens, som man skulle tro borde ha medkänsla för lidande, men blir rent okänslig inför det. Så kan hatet förråa. Och likväl var icke denne man en av dem som dödade.

Nu stå miljoner människor på milslånga fronter för att döda varandra, för att förstöra vad sekler uppbyggt med tanke och möda, bränna varandras hem och gårdar.

”Vem har sagt, att man icke får mörda, bränna och röva. Vi komma att mörda, bränna och röva. Vi, en glad sorglös skara av tappra, vi skola förstöra allt, deras byggnader, universitet och muséer; som glada barn fulla av det eldiga skrattet — skola vi dansa på ruinerna. Därhuset kallar jag för mitt fosterland.”

Detta låter den ryske författaren Andrejev en vansinnig läkare på slagfältet utropa i sin bok ”Det röda skrattet”.

Det är en fasans bok, liksom alla de böcker, som hava sina motiv från det rysk-japanska kriget. Ryska och japanska författare hava givit skildringar därifrån, fyllda av skräck och förödelse.

Till vårt språk äro översatta den nyss nämnda: Det röda skrattet; av Verassajev: I kriget, och av Erastow: Reträtten, alla ryssar. Av japaner har endast en bok kommit under mina ögon, en dagbok av en japansk officer, T. Lakurai. Han kallar sin bok Niku-Dan. Människooffer.

Man har sagt, att intet krig kunde numera utbryta, emedan förstörelseverktygen nått en sådan fulländning och voro så fördärvbringande, att mänskligheten skulle rygga tillbaka både för att låta döda och att utsätta sig därför. När man läser igenom moderna krigsskildringar — vilka ej alls avse att förhålliga hjältemodet eller att framhäva spännande situationer, utan äro ett objektivt skildrande av fakta och vad som rör sig inom en modern människa inför dödsfaran — då ryggas man tillbaka för den fasa och det vanvett, som slår emot en. De författare jag nämnt ha analyserat de känslor, som blint driva fram männen i kriget. De få icke de förskönande namnen av hjältemod, tapperhet, ståndaktighet, utan det är en nervspänning inför dödsfaran, som får sitt utlopp i en ursinnig förstörelselust att bara skjuta och skjuta och gå på med bajonetten, det är att döda så fort man kan, annars blir man själv dödad, det är rörelsernas snabba intensitet för att döva ångesten, och när nerver och muskler slappna eggas stridsmusiken till än mera måttlösa ansträngningar. I detta helvetiska larm, dånet av kano-nerna, smatter av gevär och kulsprutor, skriet av hesa stämmor, eldstrimmor och lysande granater, strålkastare som blända, i denna nervslitning med irrande tankar är vilan ljuv — döden. Döden är icke svår i detta ögonblick — om det blir döden.

Det är icke i stridens berusning, då soldaterna i stridsivern rusa fram med av dagslång skrämsel överspända nerver, krigets fasa består, utan det är i det övergivna slagfältet, bland stönande sårade, i de heta dunsterna av blod och förruttnelse, det är kvidan och jämmern från tusende — det är vanvettets skärande skratt i eldsken från brända byar och gårdar.

Detta är krigets psyke, som eldröd mot en nattsvart himmel sveper sin giftiga, vanvettsberusande ande över jorden.

I detta inferno framgår, som ett fridens och livets budskap "rödakors-system".

Vad mannen i ursinne söndersliter, skall kvinnan hela — bevara den minsta gnista av liv — där i timmen förut tusende föröddes.

Kvinnorna föda år efter år med lidande och smärta nya släkten och fostra sina söner till härliga kraftiga män till statens gagn, men som vid krigstillfällena offras i miljoner av högste befälhavaren, utan hänsyn till de mer eller mindre värda livet, och han återger dem sedan till nationen som krymplingar och tiggare.

Detta är Bertha von Suttners logiska tanke: det meningslösa uti att föda ett nytt släkte till världen, då de sedan genom krigens skola förödas. Det var med "Ned med vapnen" hon bar fram fredstanken och hon såg klart det för livets utveckling absurda uti militarismen och diplomatins maktintriger.

Den v ä p n a d e f r e d e n med sina drömmar om det krig, som aldrig skulle uppstå, har nu framkallat — världskriget. Och vad skall bli efter detta? För de övertygade fredsvännerna, för socialdemokraterna, som arbeta för förbrödring ibland folken, för dem kan det synas, som om deras världsåskådning blivit avklippt i sina livstrådar, när den civiliserade mänskligheten låter v ä l d e t gå före rätten och trampa och förgöra århundradens kultur. Vad rättsbegreppen betyda litet inför livets järnhårda verklighet. Fredsidén överröstas av krigslarmet, men likväl skall den som en strålände morgonstjärna bebåda en ny dag för mänskligheten — humanitetens.

De moderna krigsskildringar jag nämnt äro skrivna med en medveten tendens att gagna världsfreden. Då vi från detta jämförelsevis lilla rysk-japanska krig ha fått sådana fasansfulla skildringar — vad skola vi icke då få efter världskriget, som har till sitt förfogande än mer fördärvbringande vapen är det första! Det har tillkommit luftvapnet, kulsprutorna, vilka i japanska kriget blott användes av ryssar, 42-cm.-mörsarna, som rasade starkaste fort och det nyuppfunna franska sprängämnet turpin, ett gift, som dödar på vida ytor utan att sönderspränga.

Diktare och konstnärer böra vara sin tids samveten och man ville tillropa dem i dessa dagar: "Gören eder plikt

Till Belgiens kvinnor.

Ni arma kvinnor på Belgiens jord!
Ert öde är känt ifrån syd till nord.

Ni drabbats förfärligt av ödets slag
och alla vi lida med er i dag.

Er make i striden fick banesår
och slumrar därborta, där kriget går.

Och hemmet blev skövlut en natt i höst
vid mörsarnas höga och skräckfulla röst.

Ni flydde vid stridens dölvande larm
med barnen, de späda, intill er barm.

Ni drevos från fädernas jord åstad
mot faror och öden... en sällsam rad.

Som fredlösa, jagade, strödda flarn
ni irrade kring med gråtande barn.

Vi känna ert öde, vår sorg är stor,
vi gråta med dig, du provade mor.

Var kvinna, som älskat en gång och fött,
hon gråter av smärta för vad dig mött.

Hon sänder en smekning till hjälplös pilt,
hon kysser den lille på kinden mildt.

Må freden omsider skänka er tröst
och stilla all oro i edert bröst!

Ni arma kvinnor på Belgiens jord:
Tag hälsningen mot från folket i nord!

Anton Remelin.

och låt en av okunnighet förblindad mänsklighet se sanningen in i vitögat! Giv oss ärliga, sanna bilder av den världsolycka, som nu övergår oss, och vi skola även lyssna till de framtidsdrömmar ni sia om!"

Detta krig och den av männen skapade militarismen ha framträtt på grundval av det av männen grundade samhället. Det är män, som kastat oss in i en oöverskådlig världsolycka. Kan skevheten i samhällsstyret framtråda på ett bättre sätt? I en fråga, som gäller hela mänsklighetens väl och ve, barnen och hemmen i lika hög grad, där ha endast mäns vilja och makt varit det avgörande. Föga beaktade ha de av kvinnor höjda fredsrösterna blivit, såväl den vädjan till de olika regeringarna, som den i London samlade Internationella kongressen för kvinnans rösträtt avgav, liksom den petition om medling, som den 13 sept. av representanter för 18 nationer överlämnades i Förenta staterna till president Wilson.

Ruskin säger: "Männen äro av naturen benägna att strida; de vilja strida för vilken sak som helst eller för

ingen alls. Men eder (kvinnorna) tillkommer det att välja deras sak och att förbjuda strid, där ingen orsak finnes."

Kvinnan äger en obätvinglig makt, och det är när hon älskar vare sig som maka eller mor, och i sin starka medkänsla för andra, vare sig det gäller henne nära stående, sitt folk eller hela mänskligheten.

Vi kvinnor vilja icke kriget! Och därför åligger det oss att arbeta för freden, var och en på den plats vi äro ställda, i vårt hem, gent emot make och trolovad, bröder, söner, bland kamrater och vänner samt i det offentliga livet.

* * *

I vårt land har suttit en man och betraktat statsmännens schackdrag, diplomaternas maktintriger och lyssnat till de olika nationernas män, som tolkat sina länders vitala intressen. Denne man med sin klara blick för samtidens politiska situationer har dragit sina slutsatser eller, som han själv betecknar dem, vetenskapliga, och han har fått rätt. För tre år sedan förutsade han världskriget, och vi stå nu mitt uppe i det.

Vi socialdemokrater i vår strävan efter rättvisa, humanitet och folkförbrödring, vi ha en oförfärlig vana att förlägga våra drömmar till framtiden, medan samtidens profeter förkunna maktens och det blodiga våldets rätt i nutiden. I det måste man giva i otståndaren rätt, att han sett rätt. Vår kamp är ju alltid emot reaktionerna och ett större tillbakslag i mänsklighetens utveckling än detta krig har väl aldrig existerat. Var franska revolutionen ett blodigt språng in i en ny tid, så kastar oss världskriget med sin kulturförödelse århundraden tillbaka i medeltidens natt. Vår vissa förtröstan var, när man ordade om ett fredsbrott, att det aldrig skulle kunna äga rum, emedan arbetareskarorna, som hade folkförbrödringen som en av sina ljusfacklor och som ofta brutit med de hungrande av andra nationer sitt bröd, aldrig skulle kunna bära vapen mot varandra. Men nationalitetskänslan var starkare än den för hela mänskligheten, folkens genom sekler ärvda sedvänjor att med vapen försvara vitala intressen eller s. k. ärekränkningar väcktes åter till liv, den militära disciplinen, som i järnband binder folken, gjorde att de stridande nationernas arbetareskaror sveko sitt broderskapsideal. Kanske skall ur krigets skärseld en ny fågel Fenix uppstå — starkare och skönare för varje gång idealen måste gå under. Det är överklassens maktställning, som intellektuellt och pekuniärt nedtrycker och fasthåller arbetarklassen i bojor. För de arbetande skall väl en gång befrielsens timme slå, ty det är deras rätt att besitta jorden. (Forts.)

Eva Béve: Vattenspegling. Holland.

Träsnitt.

"Frid på jorden, människorna en god vilja."

En julkhälsning från engelska kvinnor, tillhörande olika partier, till tyska och österrikiska.

Ett öppet brev med ovanstående motto och undertecknat av hundra kända engelska kvinnonamn, däribland flera rösträttskvinnors, har blivit sänt till kvinnorna i Tyskland och Österrike. Det är publicerat i "Rösträtt för kvinnor" och lyder:

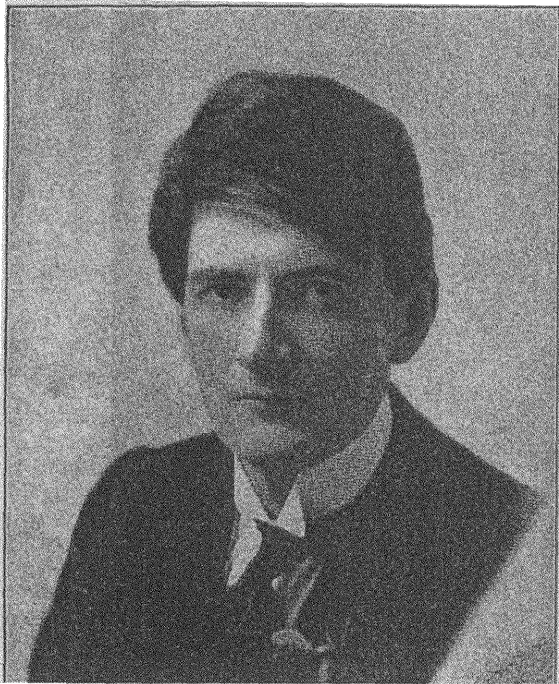
Systrar!

Fastän vi endast kunna nå er genom pressen, känna vi dock ett behov att till denna sorgliga jul sända en hälsning. En julkhälsning! Det ordet låter ju som ett hän för en värld invecklad i krig, men varför skulle inte de ibland oss, som ivrat för och ännu ivra för fred, få sända en hälsning till dem, som besjålas av samma känslor som vi själva. Låt oss inte förgäta att vår ångest inför det som timar bindar oss samman och att vi haft samma sorger och lidanden att genomgå. Oskyldiga offer för tillfälligheternas grymma lek, utslungade på de mänskliga lidelsernas upprörda hav, måste vi kasta ankar vid de kuster, där som orubbliga klippor stå de eviga sanningarna — Kärlek, Fred, Broderskap. Vi besvära er att tro, att vad som än må hända, hålla vi dock fast vid vår tro på fred och sänja mellan nationerna, och ehuru våra styresmän förklarar fiendskap emellan oss lyda vi den högre lag, som bjuder oss att älska våra medmänniskor

Ehuru våra söner sändas ut att slakta varandra och våra hjärtan sönderslitas i medvetandet härom, vilja vi dock icke låta smärtan fresta oss att svika vår gemensamma kvinnliga känsla. Ingen bitterhet skall grumla våra sinnen när vi bevittna det sorgespel, som kostat oss våra söners blod, intet hat skall fördunkla deras hjälteoffer. Vi ha felat å ömse håll, misstag ha blivit begångna, som vi alla djupt beklaga, men låt oss inte sätta tro till alla de falska rykten, som kommit i omlopp. Vi hoppas att det skall minska er oro att få veta, att vi göra allt vad som står i vår förmåga att mildra krigsfångarnas öde, och vi äro förvisade om att ni, i er mån, göra detsamma för våra landsmän i Tyskland och Österrike. Behärskas inte ni av samma känslor som vi inför detta oerhörda slaktande och betrakta det som en skamfläck för vår kultur och religion? Och ännu större är den fasa vi känna vid tanken på alla oskyldiga offer, de oräkneliga kvinnor och barn, åldringar och sjuka, som i de härjade landsdelarna i öster och väster äro utsatta för hunger, farsoter och död. Erfarenheten har lärt oss, vi sågo det i Sydafrika och senast i Balkankriget, att krigets förbannelse hårdast drabbar dem som icke kämpa med i leden, och

vi kunna icke uthärda den synen. Är det inte vår uppgift att bevara liv? Bjuder oss inte både förnuft och människokärlek att förena oss med kvinnorna i de neutrala länderna och besvärja våra styresmän att hindra vidare blodsutgjutelse? Med vårt hjälp- arbete, hur vittomfattande det än är, kunna vi endast nå ett fåtal. Kunna vi lugnt sitta och åse hur människor dö i tusental, utan att i mänsklighetens namn göra något för att rädda dem? Endast på ett sätt kunna vi göra detta. Vi måste alla, genom att vädja till förnuft och klokhet, yrka på att fred må bli sluten.

I sista instansen måste ju dessa båda faktorer bli avgörande, borde man inte då räkna med dem redan nu, då det gäller att rädda Europas kvinnor och barn såväl som dess män. Genom vapendånet och krutröken skönja vi redan skaldens vision och höra hur "hundredratal nations hälsa Fredens, Kärlekens och Barmhärtighetens ära". Mätte julen bringa den tiden närmare oss! Friden på jorden är försvunnen, men genom att förnya vår tro på dess förverkligande skall julen stärka både Er och oss och hela kvinnosläktet i en gemensam strävan efter dess återkomst.

JOHAN FALKBERGET.

Johan Falkberget: Eli Sjursdotter. Framtidens förlag, 1 kr.

Den norske författaren, socialisten och f. d. rallaren Johan Falkberget är inte ny för oss. 1911 fingo vi till svenska "Svarta fjäll" och "Urtidsnatt", två märkliga böcker, och tack vare den av C. N. Carleson verkställda glänsande översättningen, oändligt njutbara. Med skälvande, målande ord kan Falkberget i korta, avhuggna satser ge oss en liten värld av liv och miljö. Och detta tyckte visst herr Carleson liksom hörde till denne författares egenart och tog det ej ifrån oss läsare på denna sidan Kölen.

Ack, om man kunde säga detsamma om översättaren till Eli Sjursdotter, herr Otto Grimlund. Men det går ej.

Vilken skillnad i poetisk stämning och glans över språket mot de förra

böckerna! Det kan dock ursäktas, ty i det avseendet är det väl få som mäta sig med herr Carleson, men rena oegentligheter i översättningen är det svårare att förlåta, därför att de väl måste bero på lättja, ej oförmåga, eftersom ju översättaren vistats i författarens land.

Men i trots av dessa anmärkningar är det en härlig bok. Ämnet är våldsamt och ändå så skönt i sin förfärande ödslighet.

Det handlar om kärlek, umbäranden och död mellan en svensk soldat — en bland de få överlevande av 6,000 man, som på den Arinfeltska dödsmarschen funno sin död vid Esandsjön i Tydalsfjällen i Norge — och en norsk flicka på Rugølsjösetern. Hon hette Eli. Och hon

var bara aderton år. Sjurs enda dotter."

Deras förfärliga kamp mot svält och köld däruppe i fjällen — soldaten är ju biltog här i fiendeland och även hemma, ty han är desertör, eftersom han ej vill vända om hem till kriget igen, han har sett för mycket av dess fasor — påminner i hög grad om den isländske författaren Johann Sigurjónssons till svenska i fjol översatta skådespel "Bärg-Ejvind".

Det är tråkigt, och fördärvar under läsningen mångt skönhetsintryck, att den svenske soldaten kallas Pelle Jöns. Översättaren kan ju emellertid inte hjälpa det och författaren har troligen varit okunnig om namnets för svenskar tragikomiska begrepp.

T o v e.

Vems är felet?

Då jag först blev bekant med Irma, var hon ung, glad, vacker och oberörd av livet. Då jag andra gången såg henne, liknade hon mest en bruten och visnen blomma. Ändock var det blott fem år emellan.

Han var stor och ståtlig och bar uniform, ty han var tjänsteman i staten. Irma tyckte han såg stilig ut.

Så blevo de bekanta.

Irmas vänner och väninnor varnade henne. Han hade varit svår att festa och rumla om, ehuru han nu var nykter. Och då han var drucken var han brutal och rå.

Men vad bryr sig kärleken om sådana argument. Inté trodde Irma att han skulle kunna vara ovänlig mot henne. De höllo ju av varann så mycket.

Så gifte de sig.

Innan årets slut voro de tre i familjen. Lillan var snäll, och de tyckte att det var ganska bra, trots att lönen inte var så värt stor att leva av.

Bekanta, som besökte dem, ruskade på huvudet och undrade. De sågo att något fattades i huset.

Irma var från ett fattigt hem och hade tidigt kommit ut i livet att tjäna hos andra, men hade endast haft platser, där det gällde mera att vara fager och pyntad än att lära sig ansvar och huslighet. Och så kanske hon därtill av naturen inte vara så värt tilltagse och duktig. Hennes hem såg ut därefter.

En dag började han sitt gamla liv.

Han träffade en kamrat som bjöd. Så måste han bjuda igen — och sen var det färdigt.

Första gången han kom hem drucken tog han en stol och slog sönder spegeln i ursinne öfver att hon inte kunde se en kappa åt ungen själva, utan begärde pengar att köpa en för.

Avlöningarna räckte nu ej till. Hemmet började också att bära prägeln av vad som försiggick. Det var heller inte ovanligt att se henne med blå ögon och skrämor i ansiktet.

Andra året hade icke gått till ända, förr än det var en liten till. Nu tittade nöden in. Och ingenstans i staden fingo de bo, ty hyran blev aldrig betald. De måste flytta ut i utkanterna. Ibland fick hon matpengar, oftast blev hon utan, men mat var hon tvungen att ha i ordning, då han kom hem, eljest blev han brutal.

Hon tänkte gå ifrån honom, om hon blott vetat, vart hon skulle ta vägen, ty barnen ville hon ej lämna åt främlingar, hur uselt det än var.

Så var det omöjligt igen. Hon var havande för tredje gången. — Som andra fattiga mödrar måste hon föda barn varje år och ingenting ha att ta emot dem med.

Den allmänna barmhärtigheten fick nu ta vid.

Mannen var sig lik. Söp om möjligt ännu mera. Och hans hustru var slavinnan, som tog honom i försvar. Han var inte så farlig. Han kunde ju inte hjälpa, att han icke kunde låta bli att suppa, hette det.

Tiden kalkades, då den tredje arvingen till fattigdomen skulle komma. Hon bad honom en kväll att få litet pengar, så hon kunde köpa mat och annat, som hon behövde. Han räckte henne en krona.

Då såg hon på honom och brast i gråt — grät så där svårt, som endast en kvinna, bragt till den djupaste förtvivlan, kan gråta. Hela hennes kropp skakade, hon fick inte luft, med ögonen tiggde hon honom om hjälp. Men han var drucken och kunde ingenting förstå. Det enda hon fick, var en spark.

Sparken var väl riktad, ty på natten kom den lille, en månad för tidigt. Han liknade mer en liten gubbe än ett nyfött barn, och grät natt och dag.

Vid ett besök, vi gjorde, då hon låg i barnsäng, hade hon äldsta flickan hos sig — i fotändan av sängen — och mellangossen låg i vaggan bredvid.

Den fick hon röra på med ena armen, och på den andra låg den nyfödde och diade.

Och hennes hem! Hem — vilket härligt ord, rymmande det ljusaste och djupaste en människa kan drömma om, men här speglade en verklighet så dystert att man ville gråta. Hennes hem var ett skrärande hån mot vår humana tid. Man kan ej beskriva hur det såg ut. Det var ett stort rum med två fönster. För det ene hängde ett lakan och för det andra var en gardin satt tvärs över, fäst med ett par nålar. En stor tvåmanssäng, en byrå i ett hörn, full med billigt krims-krams, en trasig spegelbit, en stol och ett litet fönsterbord, var allt som fanns i rummet. Jo, bakom dörren fanns också något, ett stort bylte — hans bädd medan han var sjuk, bestående av ett täcke, en kudde och en madrass.

Sedan vi ställt om att det kommit gardiner för fönstren och städad till litet, skulle

vi bli bjudna på kaffe. Sockerskålen fattades.

— Kanske den ligger här i sängen. Flickan hade den nyss, säger Irma.

Jag lyfte på täcket för att se.

Hon ryckte till, som för att hindra mig.

Jag lade tillbaka täcket, sakta och varligt, och hon fick tro, att jag ingenting sett.

Och jag önskade själv, att jag ej gjort det. Hon fick tro, att jag inte såg något. Men o, jag såg henne ligga på bara halmen och några smutsiga trasor.

Detta är en torr och enkel historia, men sann, hemskt upprörande.

Vad skall man göra, och hur skall det göras?

Och vems är felet?

Hade hon, genom sin vanskötsel av hemmet, tvingat honom ut igen i det glada kamratlivet, och jagat honom i famnen på rusdrycksdjävulen, eller hade hans dryckenskap gjort henne liknöjd för hemmet?

Jag kan inte besvara den frågan. Men ligger inte orsaken djupare — hos samhället? Vilka frestelser lägger icke samhället ut för de svaga i varje ölkrog och alla utskänkningar! Kan man förebrå den, som lyder vinkarna?

Och hur litet gör icke samhället för att fostra kvinnorna!

Ge kurser i hemskötsel, barnavård, personlig renlighet, men först och främst medborgarrätt och ansvar — så ska vi också ordna om det som är vrängt.

Männen säga: Att värna om det inre, sköta hemmet, föda barn, fostra dem, det är kvinnans uppgift. Men ha vi inte gjort det nu i århundraden, och få vi inte fortsätta därmed i all evighet, om vi ska vänta på, att andra ska ge oss mänskliga och medborgarligen rättigheter? Och huru skola vi komma någon vart, så länge det finns män, som i hustrun endast ser ett ting, som skall uppfylla jorden och sina husliga plikter? Och kvinnor, som inte begripa, inte inse, att de först ha skyldigheter mot sig själva, att hävda sin rätt som människor, för att kunna få rätt att fylla sitt värv som maka och mor. Ty, utan att vi kvinnor få inflytande i samhället, blir det klenst med de tusen fattiga hemmens förbättring.

Kvinnornas frigörelse skall påskynda det sociala reformarbetet genom hennes fostran också till medborgarinnan med självansvar.

Disa Wästberg.

Meddelande från Centralstyrelsen.

Styrelserna torde noga taga del av de meddelanden, som gövas från Centralstyrelsen under denna rubrik.

Korresp. sekr. fru Agda Östlund,
Upplandsgatan 61, 4 tr., Stockholm.

Till vikarierande redaktör för Anna Lindhagen, vilken på kongressen erhöll tillåtelse att erhålla vikarie, har av centralstyrelsen utsetts Julia Ström-Olsson.

Som vi fått mottaga högst få av de i förra numret begärda meddelanden om namn och adress på ordf. eller korresp. sekr., så uppmana vi ännu en gång styrelserna att insända desamma.

Alltså, insänd senast till den 15 februari de begärda adresserna. Vi måste ha adresslistan klar till marsnumret.

För varje klubbstyrelse torde det vara av vikt att hava till sitt förfogande partistadgarna, Kvinnokongressens protokoll, Soc.-dem. kvinnornas program och åtminstone sista årgången av Morgonbris.

Centralstyrelsen kommer att tillhandahålla klubbarna detta till ett pris av 2 kr., postporto inberäknat. Rekvisitionen ställes till Morgonbris exp.

Soc.-dem. kvinnornas Centralstyrelse planerar till instundande mars månad en agitationsturné i Norrland med fru Ruth Gustafson som talare. Vidare meddelande kommer att sändas klubbarna.

De på kongressen beslutade rapporterna, som av kvinnoorganisationerna skola ifyllas, komma att i dagarna sändas styrelserna.

Internationella Soc. Kvinnodagen kommer i år att avhållas den 7 mars. Alla klubbar skola förbereda sig till att avhålla möte den dagen.

Cirkulär med särskilda förberedelser till dagens avhållande komma att från Centralstyrelsen ut-sändas.

Centralstyrelsen har överlämnat till social demokratiska riksdagsgruppen resolutioner i frågan om skydd för mödrar och barn med följande ingress:

Frågan om lagstiftning till skydd för mödrar och barn genom särskilda lagar för ankors, övergivna och fränkilda bustrurs samt ogifta mödrars barn och genom moderskapsförsäkring avhandlades på Sveriges tredje socialdemokratiska kvinnokongress den 29—30 november 1914.

Under hänvisning till det uttalande, som gjordes av kongressen hemställes till riksdagsgruppen:

1:o Att vid denna riksdag genom motion framföres frågan om understöd åt ankors (ev. även anklingars) barn.

Denna frågas lösning är särskilt ur socialdemokratisk synpunkt synnerligen viktig, då ju det förhållandet, att ankors icke hava annan rätt att få hjälp till sina barns försörjning än genom fattigvården, är en av samhällets allra största orättvisor. Förslag om understöd till ankors barn har reservationsvis gjorts av hr Branting i förslaget om allmän pensions- och invaliditetsförsäkring, men kunde förslaget i detta sammanhang endast omfatta barn till invalida personer. Motion om underhåll åt barn (ev. även anklingars) kan emellertid framföras på betydligt vidare grunder, om förslaget icke sammankopplas med någon annan fråga. Så har skett i Danmark, där lag om underhåll till ankors barn blev antagen 1913.

2:o Att i den händelse förslag till förbättrad lagstiftning rörande ogifta mödrars samt fränkilda och övergivna hustrurs barn — vilken fråga är under utredning av såväl fattigvårdslagsutredningskommittén som lagberedningen — under denna riksdag framläggas, gruppen ville bevaka att dessa frågas lösning blir verkligt effektivt samt att förbättringar i lagstiftningen införas samtidigt och i så stor överensstämmelse som möjligt för ogifta mödrars, fränkilda och övergivna hustrurs barn.

3:o Att vid denna riksdag även väckes motion om införande av moderskapsförsäkring, men på ett effektivare sätt än vad i 1912 års regeringsproposition i denna fråga föreslogs. Stockholm den 22 januari 1915.

För de socialdemokratiska kvinnornas Centralstyrelse:

ANNA STERKY,

ordf.

Anna Lindhagen.

Agda Östlund.

Ett uttalande om kriget och för Belgiens folk.

På den fest, som avslöt Soc.-dem. kvinnokongressen i Stockholm, antogs, på förslag av fröken Lindhagen, följande uttalande, vilket i översättning tillsänts Soc.-dem. kvinnornas Int. sekretariat i Tyskland:

Som en avslutning på den socialdemokratiska kvinnokongressen ha vi ett behov att åter samla oss inför det manifest, som antogs av soc.-dem. partikongressen vid början av världskrigets

utbrott och instämma särskilt i dess slutord:

»Den svenska arbetareklassen skall även i dessa provande stunder visa, att den icke låter sig jagas bort från sina strävanden och ideal. De höra dock framtiden till. Och allt under det vår svenska arbetareklass i en mörk och hotande nutid ger sin tunga gård för att hindra världsbrandens utbredning över även vårt folk, ser den oforskräckt framåt, fram mot den tid, som komma skall trots allt, den tid då arbetarnas världsförbund definitivt betryggar världsfreden.»

Sedan dess ha icke mindre än fyra månader gått, uppfyllda av världens hemskaste krig, när man betänker att detta kan ske sedan civilisationen på så många områden redan syntes hava övrat världen. Vi känna ett behov av att uttala ett tack för det arbete, som i vårt land utträttas för neutralitetens bevarande.

Det över all beskrivning olyckliga och härjade neutrala Belgien har blivit ett verkligt krigets slaktoffer. Vi vädja till svenska medborgare att bisprunga de nödlidande belgierna.

Livet.

Av Elna Lindgren.

(Forts.)

Så sitta de båda tysta igen. Han vet inte, vad han skall svara. Hon har ju rätt, och han älskar henne, men hans fästmö har, tycker han, rätt att fordra trohet av honom. Hennes hjälplöshet, hennes krävande på beskydd och överseende var det, som en gång bundit honom, och detta band fauns ännu kvar. Visst hade Ada rätt, att ett sådant förhållande var osunt, att kärleken till just det svaga var pervers, men vad skulle han kunna göra nu? Han visste det, att om han talade om brytning med fästmön, skulle hon bli som vausinnig, och i detta tillstånd komme hon säkert att försöka förkorta sitt liv. Han har gått igenom det där en gång förr. Han vet, hur det är, vet vad han har att vänta. Nu tala två röster. i hans inre, båda tala om plikt, båda tala högt och starkt, men den ena har en god hjälpare i hans kärlek. Han yacklar. Skulle han kunna gå fram till sin lycka över Elsas lik?

Ada väntar att han skall tala. Hon vill veta hur långt han kommit, om hon ännu lyckats få honom att se saken med hennes ögon. Hon ämnar inte ge upp striden, hon skall hålla på till dess att han förstår, att livet självt fordrar av honom att han förhärdat sig mot fästmöns dödshot. När han nu intet säger, bryter hon tystnaden. Hon talar stilla och lågt, men hennes ord går rakt till hans själ.

— Du måste göra dig fri — säger hon. Skaka av dig de bojor du själv lagt om dig, och som endast du själv har makt att ta bort. Tänk på ditt livs korthet. Tänk på mig, på dig själv, på de barn du väntar skall bli frukten av ditt äktenskap. Mins det, att om du gör ditt liv till ett misstag, skadar du ej enbart dig själv. Du lämnar spår efter dig, långt fram i tiderna synas ännu dessa spår, tänk på det. Fortsätt ej det påbörjade misstaget, framhärda ej i ett beslut, som redan kan synas bli olyckligt. Låt hellre en svag offeras, än två starka! Lagg ej på mig den börda du själv bör bära, tvinga ej mig att tala vid Elsa, jag gör det dock om du tiger. Gå till henne, säg henne sanningen, skulle så hennes hjärta brista därvid.

Gör det så, glöm då ej att så är livets gång. Livet spirar upp ur döden. Handla så nu, var kraftig, var modig, visa dig som en man! Och mins det, att det är synd emot det sundaste inom dig, när du viker och offerar för andras svaghet.

Så tystnar hon. Med klar, fast blick ser hon utåt det silveromstrålade vattnet, hennes blick söker i fjärran en hållpunkt.

Och som i klaraste solljus ser hon nu sin väg, det är livets väg, tror hon. Då kommer också hans svar, fast och klart höres det. Det är ett löfte han ger, ett löfte till henne och livet.

— Förgäves skall du ej ha talat mig till mod och handlingskraft — säger han. Jag skall tala och säga sanningen. Jag skall handla såsom livet själv bjuder mig, och såsom plikten mot oss båda och mot vårt land. Jag skall ej vika, skall ej offra för svagheten. Jag skall gå min väg fram utan skonsambet, krossar jag ock därvid svaga människors liv.

Men när han sagt detta, skakas hans kropp av en hemska rysning.

Några dagar efter står åter samma par nere vid stranden.

Solen går just ner, och dess sista strålar sända de båda unga bud om kommande, lyckosamma dagar. Men ingen av dem ser omgivningen.

Han står stirrande utåt havet. Blicken är död, ansiktet alldeles förstenat av kvalfull smärta. Detta uttryck har han haft allt sedan han för ett par timmar sedan fick budskap om att hans fästmö drunknat under badningen.

Han mindes sitt samtal, som han haft med henne på förmiddagen. Han minns ännu med skräck hennes förtvivlan och sorg och — sin egen okänsliga hårdhet. Vad var nu detta, var det inte ett straff, ett hårt straff riktat till honom?

Ada ser endast honom. Hon är utom sig av oro för det sätt varpå han tagit den hemska händelse som skett. Han vill inte tala med henne. Endast en gång har han yttrat några ord, då bad han henne gå. Som om hon skulle våga lämna honom, sådan han var nu! Kanske följde han då efter Elsa. Hon har försökt allt, tycker hon, talat om saken, försökt att driva bort tanken på det, men intet synes göra intryck på honom. Nu säger hon:

— Varför tar du det så hårt? Ingen vet ju hur det gått till. Du tror nu att hon i förtvivlan själv tagit sitt liv, men du är ensam i denna tro. Tänk själv efter! Var hon kanske en sådan kvinna, att hon skulle kunna arbeta sig upp till det mod, som fordras för en sådan handling, eller att hon, som dock visste sig livdömd, skulle kunna känna den oändliga förtvivlan, blandad med en pinande hopplöshet, som också förer till samma gärning. Jag tror det inte, och ingen annan här heller. Det var en olyckshändelse. Och förresten, om det inte var så, och hon verkligen själv sökt döden, detta hade du ju tänkt förut, det visste du, innan du talade med henne om mig. Men inte kan du rå för detta? Ingen kan begära att du skulle ge ditt värdefulla liv, för att hålla hennes värdelösa liv kvar. Du hade ingen skyldighet därtill. Kom ihåg, att du måste din väg fram, om du också krossar någon

under färden. Tänk på detta du, och du skall snart se saken annorlunda.

Nu vaknar han till liv, och han ser på henne med en blick full av hat, men också blandad med fruktan.

— Är du då djävulen själv? — brister han ut — du fagra kvinna, som tagit mitt hjärta, du som inte har annat av kvinna hos dig, än ditt fagra yttre. Gå bort och låt mig vara ensam. Skända inte min sorg och ånger.

Hon bävar, när hon hör hans ord, men hon tror att det är sorgen som förkrossat honom, så att han ej nu vet vad han säger. Åter talar hon till honom, talar tröstande och styrkande. Men det hjälper ej honom. Han slår händerna för ansiktet och stönar högt.

— Du talar och du talar — säger han. Du skall inte tro, att du kan tala bort mina samvetskval, eller att dina teorier, ty annat är det inte, det ser jag nu, kan döda den marterande, ångestfulla känsla av ånger jag nu känner. Om hon sökte döden själv, eller om det var en olyckshändelse, vet ingen, men att hon gått bort ur livet med brustet hjärta och sviken tro det vet jag, och jag vet också, att detta är mitt fel. Blir mitt liv långt eller kort, skall minnet av detta dock alltid följa mig, jag skall aldrig komma från det, det skall göra mitt liv till en förbannelse och då skall jag tänka på att det är ditt fel.

Det kom en mörk hård glimt i Adas ögon. Nu vet hon, att han är hopplöst förlorad för henne, och nu kan hon gå från honom. Hans hat skall rädda hans liv. Hon släpper hans hand, som hon hela tiden hållit i sin, och går sakta bort från honom.

Han står stilla, gör ej en rörelse för att hålla henne kvar. Han känner lättnad över att hon går. Sakta säger han för sig själv: — Förlåt, förlåt! Det var ej jag, det var livet självt!

Avliden märkeskvinna.

Den 23 januari avled vid 74 års ålder en inom vida kretsar i vårt land känd och erkänd personlighet, *Sofia Gumælius*, bildare och innehavare av den kända Gumælii anonsbyrå, där hon såväl som i A.-B. Gumælius vid sin död beklädde verkst. direktörs-posterna. Fröken G. var en bland de överklasskvinnor, vilka stodo som inbjudare till det stora — och första i vårt land — offentliga kvinnorösträttsmötet i Folkets Hus i Stockholm i april 1902.

Barnkammare, Källare, Kök,

ja, hela våningen

rengör den tänkande husmodern helt enkelt med »Solidar». Alla starkt nedsmutsade föremål bliva vid användning av »Solidar» bländande rena och fina. »Solidar» gör arbetet bekvämt och skonar händerna. Idealet för alla Tvätt-Extrakter är

»Solidar».

Man upplöser 2—3 matskedar »Solidar» i varmt vatten och utspäder denna lösning efter gottfinnande. Det hårdaste vatten bliver därigenom mjukt, och ingen än så gammal och inbiten smuts förmår motstå densamma. »Solidar» upplöser allting enkelt, bekvämt och fort.

»Solidar» försäljes överallt.

1/1 Originalpaket 30 öre;

1/2 Originalpaket 16 öre.

»Solidar» försäljes icke
i lös vikt!

SOLIDAR

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Får härmed på Lidköpings kvinnoklubbns önskan genom Morgonbris framföra allas vår hjärtliga nyårshälsning till kamrater och klubbister landet runt, åtföljd av en innerlig önskan, att vårt arbete måtte krönas med framgång och att vi en gång bli tillerkända samma fördelar som männen, nämligen rösträtt. Ty nu se vi, att vi äro lika nyttiga i samhället som de. Vi skola visa dem, som äro skyldiga till vår efterblivenhet, att vi äro vakna och medvetna människor, levande varelser, som fordra samma rätt att leva som männen. Jag tänker med harm på hur kvinnorna fått underordna sig mannens vilja i allt. Först i hemmet och sedan i det av män reglerade samhället. Arbetarekvinnan har att vara uppe först och gå sist i säng. Liten vila och ingen som helst tid att läsa.

Är det väl underligt om t. ex. socialismen blir missförstådd? Det finns tusentals av kvinnor, som tro, att de som kalla sig socialdemokrater äro gudsförnekare, och de äro rädda för en kvinna, som hyser dessa idéer. Det är endast okunnigheten, som så tror. Därför må vi, kamrater nära och fjärran, vara livligt i verksamhet för att sprida ljus över land och stad. Vi kunna göra mycken nytta med att jämt hålla fram våra idéer, var helst vi framträda. Vi böra sända våra lästa tidningar till bekanta på landet. Därigenom säas de sociala idéerna ut. Alltid faller något frö i god jord och ger skörd en gång.

Kamrater! Vi ha nu slutat ett år, som har varit ett sorgens. Mycket blod har flutit för krigsgudens skull. Må 1915 ej bli ett sådant olycksår! Vi måste protestera emot detta människoslaktande. Vi kvinnor önska: bort med militarismen och fram med endräkt och samsja över hela världen. Vi önska få leva, var i sitt land, i ro och frid.

Vi älska våra söner, män och bröder, och ha ej råd att låta dem bli kanonmat för reaktionens och kapitalismens vinnings skull.
Maria Lundblad.

Små rön.

För att fullständigt komma åt saften ur en citron bör man icke skära den på tvären, såsom vanligen sker, utan på längden. Endast på detta sätt öppnas de celler, som innehålla saften.

Till strykfot är utmärkt att använda en tegelsten, emedan strykjärnet då inte kallnar så hastigt.

Palmer kunna hållas friska och gröna genom att man tvättar varje blad särskilt med en lapp, doppad i mjölk. Detta gör bladen glänsande och mörka.

Nya Banken

— STOCKHOLM —

Högsta gällande ränta.

Svenska Lifränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Livränteförsäkring.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Till fredens konung.

Kom fred, du sköna,
gör världen ung,
och låt oss kröna
dig till vår kung!
Tag tron och krona
i alla land,
och bind försonings-
och brodersband!

Där stridens klinga
lagt allt i grus,
ack bringa, bringa
ett: »Varde ljus!»
Stäm sinnen milda
som vårens sol
och skapa kärlek
från pol till pol.

Ej mera världen
må skåda blod.
Ej mera svärden
bli en klenod.
Där folken kämpat
led emot led
må händer räckas
för evig fred.

Då blir vår levnad
en tid så skön,
och fröjd och trevnad
blir då vår lön.
När krigets stämna
ej mer blir hörd,
då rasslar lien
i härlig skörd.

Kom fredskung store,
du ljusets tolk!
Vi strax dig kore
och bli ditt folk.
Räck ut din spira
kring alla land
och bind försonings-
och brodersband!

Anton Remelin.

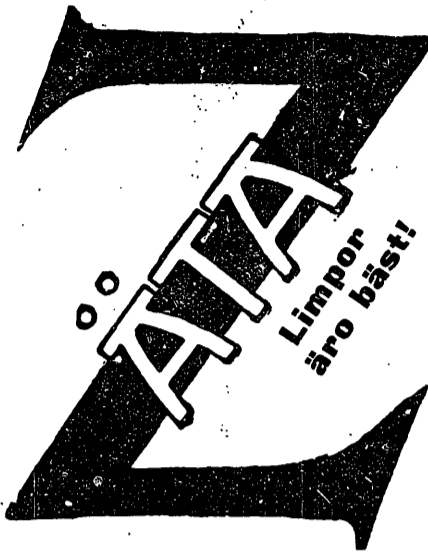
Arbetarekvinnor!

Skaffen eder kommunal rösträtt
och valbarhet genom att deklarerat
under februari för eder inkomst
1914!

Arbetareringens Bank

Grundad 1883.

Kornhamnstorg 61.
Belånar inteckningar.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

Kakelugns-Insats

för

Torveldning

Epokgörande nyhet.

Finnes hos välförsedda järnhandlare.
Passar för alla kakelugnar.

Pris 5 kr. o. 50 öre.

Torveldning är avsevärt billigare än ved.
Lämnar jämn och behaglig värme.

Pröva och döm!

Aterförsäljare sökas för såväl ovannämnda kakelugnsinsats som för våra fotogenkök, som båda bära det omtyckta märket **RADIUS**.

A.-B. Radius, Stockholm.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Läs

fredslitteratur.

K. P. Arnoldson: Julotteföredrag. »Betlehemsstjärna». Billighetsupplaga 25 öre.
Ellen Key: Freden, kulturen, framtiden. Pris 25 öre. (Hållet i Stockholm under stor tillslutning och mycket uppmärksamhet av såväl publik som press).
Jalmar Furuskog: Patriotism och fredsvilja. Pris 10 öre.
John Sandén: Två aktuella frågor (nykterhetsfrågan och fredsprågan). Pris 10 öre.

Bär fredsmärket så länge kriget pågår! Pr st. 25 öre. 20 proc. vid köp för 1 kr.
Fredspapper och kuvert. Papeteri 5 p. o. 5 k. 25 öre, 10 p. o. 10 k. 45 öre, 25 p. o. 25 k. 1 kr.
Fredsreklammarken. Pr karta 15 öre (9 märken i varje karta). 10 kartor 1 kr.
Fredsbrevkort (fredsmonumentet och väckande Krigsbild) 10 öre pr st., 25 st. 2 kr., 100 st 6 kr., 200 st. 8 kr.
Fredsbyrån, Box 331, Stockholm C.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta söndagen i månaden kl. 4 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ord. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdager i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal. Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Sjukkassan har uppörd andra mötet i månaden. Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen